

İzlençe (Syllabus)

**Cinsiyet, İktidar ve Toplumsal Dönüşüm:
*Türkiye ve Ötesinden Eleştirel Yaklaşımlar*****Sema Semih**

Ne zaman & Nerede:	Salı 15:00 CET	Off University Moodle
Ev sahibi kurum:	Marburg University 6 ECTS ile Sertifikalandırılacaktır*	
Bölüm:	Centre for Conflict Studies (Çatışma Çalışmaları Merkezi)	

***Off University derslerini kredi olarak nasıl sayabilirsiniz?**

Off University'de bir dersi başarıyla tamamladığınızda, bunu düzenleyen üniversite tarafından sertifika verilir. Bu, EHEA'daki herhangi bir üniversitede kayıtlı olduğunuz bir programda bu kredileri kullanabileceğiniz veya gelecekteki bir eğitim programında bunları önceden edinilmiş bilgi olarak sayabileceğiniz anlamına gelir. Kredileri transfer edebileceğinizden emin olmak için, kendi üniversitenizin öğrenci işleri ofisinden yazılı onay almanızı öneririz. Herhangi bir üniversite programına kayıtlı olmasanız da programa katılabilirsiniz! Öğrenciler, akademisyenler, aktivistler; tüm derslerimiz ücretsiz ve herkese açıktır.

Ders Tanıtımı:

Cinsiyet eşitsizliği; eğitim politikalarından devlet yönetimine, çocuk bakım sistemlerinden kentsel tasarıma, spor etkinliklerinden askeri teknolojilerin gelişimine kadar uzanan geniş bir söylem ve uygulama yelpazesinde kendini göstermeye devam ediyor. Cinsel yönelim, cinsiyet kimliği, ırk, etnisite, inanç, engellilik ve yaş temelinde ortaya çıkan ayrımcılığın kesişimsel doğası, hetero-patriyarkal tahakkümün katmanlı ve sürekli yapısını daha da görünür kılıyor. Bu duruma karşılık, farklı sosyo-politik bağlamlarda faaliyet gösteren taban örgütlenmeleri, sivil toplum aktörleri ve dayanışma ağları; barışçıl, yaratıcı ve kolektif stratejiler geliştirerek daha adil ve kapsayıcı bir toplumsal dönüşüm hayal ediyor, hayata geçiriyor.

Bu çerçeveden hareketle bu ders, Türkiye ve ötesinden seçilmiş toplumsal cinsiyet odaklı akademik araştırmaları, sivil toplum girişimlerini, aktivist müdahaleleri ve sanatsal pratikleri bir araya getirir. Küresel ölçekte yükselişe geçen toplumsal cinsiyet karşıtı ideolojileri eleştirel bir bakış açısıyla analiz etmeyi amaçlayarak; farklı kültürel ve siyasal bağlamlarda direniş, dayanıklılık ve dönüştürücü politikaların imkânlarını keşfetmeye alan açar.

Dijital Öz Savunma

Platformumuz, otoriter ve sağcı popülist rejimler tarafından tehdit edilen bilginin yaygınlaştırılmasına ve bireylerin dijital öz savunma yapabilmelerine olanak tanıyan uygulamalara adanmıştır.

Tüm kullanıcıları platforma anonim olarak kaydolmaya ve başkalarının anonim kalma tercihlerine saygı duymaya çağırıyoruz. **Lütfen kimseyi kişisel bilgilerini paylaşmaya zorlamayın veya başkalarının bilgisi olmadan ekran görüntüsü almayın.**

Dersler Off University'nin Moodle platformunda gerçekleştirilmektedir. Platform, kriptolu video -konferans seçeneği, bulut depolama alanı ve mesajlaşma sistemi içermektedir. Tüm kullanıcılarımıza, platform dışındaki diğer uygulamalarla (örneğin e-posta, Instagram, Facebook, Whatsapp veya diğer video konferans araçları) iletişim kurmanın riskli olabileceğini hatırlatmak isteriz.

Dersin Ana Hatları

Hafta 1

14 Ekim 2025

Giriş ve Tanışma

Hafta 2

21 Ekim.2025

Temel Kavramlar

Hafta 3

28 Ekim 2025

Toplumsal Cinsiyet Tarihi

Hafta 4

4 Kasım 2025

Ordu, Millet, Kadınlar

Hafta 5

11 Kasım 2025

Değerlendirme Ödevi (Dersin ilk haftalarında yürütülen tartışmalara dair bir deneme yazma ya da toplumsal cinsiyet perspektifiyle bir hikaye yazma)

Kesişimsellik ve Katmanlılık: Cinsiyet, cinsellik, etnisite, inancın ve diğerlerinin sınırlarını yerellikler arası düşünmek

Hafta 6

18 Kasım 2025

Yargı, Mahkeme Salonları ve Kuir Adalet

Hafta 7

25 Kasım 2025

Normallliği Boşa Düşürmek: Queer ve Sakatlık Kuramı

Hafta 8

2 Aralık 2025

Cinsiyet ve Müze

Hafta 9

9 Aralık 2025

Türkiye'de Lubunya Feminist Belgeselcilik

Hafta 10

16 Aralık 2025

Diasporada Feminist Dayanışma ve Limitleri

Hafta 11

13 Ocak 2026

Farmakopornografik Dönemde Cinsiyet Mikropolitikası

Hafta 12-14

20 Ocak 2026

27 Ocak 2026

3 Şubat 2026

Final Ödevi (1500-2000 kelime aralığında bir final ödevi hazırlama)

Sunumlar&Değerlendirme

Hedeflenen Çıktılar

Aşağıdaki konulara genel bir bakış sağlamak:

- Cinsiyet eşitliği, kadın ve LGBTİ+ hakları,
- Toplumsal cinsiyet karşıtı politikalar,
- Cinsiyet temelli sosyal hareketler,
- Ulus devlet inşası, militarizm ve kadın hakları,
- Kesişimsellik ve katmanlılık,
- Türkiye'deki kadın ve LGBTİ+'ların hak talepleri,
- Kuir kuram perspektifiyle beden ve sakatlık çalışmaları
- Sanat endüstrisi ve müzecilik alanında cinsiyet eşitsizliği,
- Diasporada feminist dayanışma halleri,
- Cinsiyet performativitesi,
- Cinsiyet temelli şiddet ve ayrımcılığa karşı yaratıcı ve barışçıl mücadele yöntemleri

Dersi başarıyla tamamlayan katılımcıların kazanımları:

- (Toplumsal) Cinsiyet çalışmalarına dair genel bir bakış açısı kazanmak
- (Toplumsal) Cinsiyet çalışmalarının kesiştiği farklı alanlara dair farkındalık kazanmak
- Türkiye'de (toplumsal) cinsiyete dair farklı alanlarda yapılan çalışmalara ve üretimlere dair bilgi sahibi olmak
- Gündelik hayatta cinsiyet temelli şiddet ve ayrımcılık konusunda farkındalık kazanmak
- Cinsiyet temelli şiddet ve ayrımcılığa karşı yaratıcı ve barışçıl direniş ve mücadele yöntemlerine dair bilgi edinmek

Ders Bileşenleri

Kullanacağımız yöntemler:

- Seminerler
- Makale ve kitap okumaları (Akademik metinler, fanzin yazıları, dernek raporları, gazete yazıları, edebi metinler vb.)
- Misafir eğitimcilerin sunumları
- Görsel kaynakların incelenmesi (filmler, dijital müze ve arşivler)
- Katılımcı sunumları
- Kolektif yazma pratikleri

Final notu aşağıdaki unsurlara göre belirlenecektir:

- **Sorumluluk 1:** Derse katılma, okumaları yapma, dersin konusu ile ilgili bir film, video, resim ya da müzik bulup katılımcılara önerme ve son hafta düzenlenecek forum tartışmasına katkı sunma %10
- **Sorumluluk 2:** Değerlendirme Ödevi (500-1000 kelime) %30
- **Sorumluluk 3:** Final Ödevi (1500-2000 kelime aralığında bir final ödevi hazırlama) %60

Dönem Zaman Çizelgesi

Haftalık Konu ve Okuma Listesi

Hafta 1 // 14 Ekim 2025 15:00

Giriş ve Tanışma

Dersin ilk oturumunda dersin kapsamını, amaçlarını, ödev ve sorumlulukları, ayrıca dönem boyunca nasıl ilerleyeceğimizi konuşacağız. Ardından herkesin bu konuya dair ilgisini, beklentilerini ve katılma motivasyonunu paylaşabileceği bir alan açacağız. Katılım ve paylaşımlar için güvenli bir ortam oluşturabilmek amacıyla her katılımcının ihtiyaçlarını dile getirebileceği ortak bir grup sözleşmesi hazırlayacağız. Böylece hem birbirimizi daha yakından tanıyacak hem de farklı bakış açılarını görünür kılarak ortak öğrenme yolculuğumuzun ilk adımlarını birlikte atacağız.

Semih, S. (2025, 17 Nisan). *Transfeminist Hafızanın Peşinde: Off University'ye Yolculuğum*. Off University. <https://off.pubpub.org/pub/vv3csisy/release/1>

Hafta 2 // 21 Ekim 2025 15:00

Temel Kavramlar

İkinci oturumda toplumsal cinsiyet çalışmalarında sıkça karşılaştığımız temel kavramları birlikte keşfedeceğiz. Biyolojik cinsiyet, toplumsal cinsiyet, cinsiyetçilik, ataerki, heteronormativite, cinsel yönelim, cinsiyet kimliği, cinsiyet ifadesi, ikili cinsiyet sistemi ve kuir gibi kavramları, dersin ilerleyen bölümlerinde bize rehberlik edecek araçlar olarak ele alacağız. Oturumun ilk kısmında bu kavramlara dair tanım ve örnekleri konuşacak, ardından herkesin kendi düşüncelerini ve deneyimlerini paylaşabileceği kolektif bir tartışma yürüteceğiz.

Akı, E. İ. (2021, Ağustos 22). İkili Cinsiyet Rejimi. FeministBellek. <https://feministbellek.org/ikili-cinsiyet-rejimi/> [Erişim tarihi: 12 Eylül 2025]

Baird, V. (2013). Transgender: Gökteki yıldızlar gibi. In S. Çetin (Çev.), *Cinsel çeşitlilik* (ss. 107-115). İstanbul: Sel Yayıncılık.

Balta, E. (2021, Haziran 3). Cinsiyetçilik. FeministBellek. <https://feministbellek.org/cinsiyetcilik/> [Erişim tarihi: 12 Eylül 2025]

Bolat, D. (2021, Ekim 28). Cinsiyet - Toplumsal Cinsiyet. FeministBellek. <https://feministbellek.org/cinsiyet-toplumsal-cinsiyet/> [Erişim tarihi: 12 Eylül 2025]

Yardımcı, S. (2012, May 18). *Ne O! Ne Bu! Ne Şu! Queer kuramı ve kimliksizleşme. Skop Bülten.* <https://www.e-skop.com/skopbulten/ne-o-ne-bu-ne-su-queer-kurami-ve-kimliksizlesme/>

Yardımcı, S. (2014). Queer tahayyül: Cinsiyet kimliğinde ve cinsel yönelimde ikiliğin ötesi. *Toplum ve Hekim*, 29(4), 299-301.

Zorlu, M. (2021, 13 Şubat). *Cinsel yönelim.* Feminist Bellek. Erişim adresi: <https://feministbellek.org/cinsel-yonelim/> [Erişim tarihi: 12 Eylül 2025]

Hafta 3 // 28 Ekim 2025 15:00

Toplumsal Cinsiyet Tarihi

Üçüncü oturumda toplumsal cinsiyet kavramının tarihsel serüvenine odaklanacağız. Kavramın farklı dönemlerde ve çeşitli literatürlerde nasıl ele alındığını tartışacağız. Bunun yanı sıra, toplumsal cinsiyet temelli sosyal hareketlerin Türkiye’de ve dünyada hangi ihtiyaçlar, tartışmalar ve mücadeleler etrafında örgütlendiğine göz atacağız. Türkiye özelinde kadın ve LGBTİ+ hareketlerinin geçirdiği dönüşümleri inceleyerek, günümüzdeki cinsiyet tartışmalarının hangi tarihsel köklerden beslendiğini birlikte keşfedeceğiz. Oturumun sonunda, bu tarihsel perspektiflerin kendi deneyimlerimiz ve güncel toplumsal dinamiklerle nasıl kesiştiğine dair kolektif bir tartışma yürüteceğiz.

Erol, A. (2011). *Eşcinsel Kurtuluş Hareketinin Türkiye Seyri.* Cogito: Cinsel Yönelimler ve Queer Kuram, (65-66), 431-463.

Mutluer, N. (2023, 18 Ağustos). Türkiye’de cinsiyet ve cinsellik politikalarının 100 yılı: Sessizden dayatılmış cinselleştirilmeye. *Gazete Duvar.* <https://www.gazeteduvar.com.tr/turkiyede-cinsiyet-ve-cinsellik-politikalarinin-100-yili-sessizden-dayatilmis-cinsellestirilmeye-haber-1633218>

Özkazanç, A. (2020, Eylül). Avrupa’da ve Türkiye’de yükselen toplumsal cinsiyet karşıtı hareketler üzerine. *Kültür ve Siyasette Feminist Yaklaşımlar*, 41. <https://feministyaklasimlar.org/sayi-41-sonbahar-2020/avrupada-ve-turkiyede-yukselen-toplumsal-cinsiyet-karsiti-hareketler-uzerine/>

Scott, J. W. (2010). Toplumsal cinsiyet: Faydalı bir tarihsel analiz kategorisi. *Kültür ve Siyasette Feminist Yaklaşımlar*, 12. <https://feministyaklasimlar.org/sayi-12-ekim-2010/toplumsal-cinsiyet/>

Scott, J. W. (2013). Toplumsal cinsiyetin yararları ve sakıncaları. *Kültür ve Siyasette Feminist Yaklaşımlar*, 20. <https://feministyaklasimlar.org/sayi-20-haziran-2013/toplumsal-cinsiyetin-yararlari-ve-sakincalari/>

Hafta 4 // 4 Kasım 2025 15:00

Ordu, Millet, Kadınlar

Konuk Eğitmen: Ayşe Gül Altınay

Bu oturumda, Zabel Yesayan, Sabiha Gökçen ve Sevgi Soysal'ın hayat hikayeleri, yazıları ve mücadelelerinden hareketle militarizm ve milliyetçilik ekseninde toplumsal cinsiyet ilişkilerine odaklanacağız. Osmanlı İmparatorluğu'nun son döneminden erken Cumhuriyet dönemine uzanan tartışmada; kadınların hem özne hem de tanık olarak konumlanışları, militarist ve milliyetçi projelerdeki rolleri, direniş biçimleri ve farklı tarihsel bağlamlarda verdikleri mücadeleler ele alınacak. Güncel tartışmalara yön ve ilham veren bu örnekler üzerinden, geçmişin deneyimlerinin bugünkü toplumsal cinsiyet politikaları, barış ve adalet arayışları ile nasıl kesiştiğini değerlendireceğiz.

Altınay, A. G. (2011). Sabiha Gökçen'den Sevgi Soysal'a, Kezbanlardan Kadın Vicdani Retçilere: Militarizmin Feminist Eleştirileri. *Dipnot Dergisi*, 7, 23–42.

Altınay, A. G. (2000). Ordu-Millet-Kadınlar: Dünyanın ilk kadın savaş pilotu Sabiha Gökçen. İçinde A. G. Altınay (Ed.), *Vatan, millet, kadınlar* (ss. 246–279). İletişim Yayınları.

Soysal, S. (1976/2008). *Yıldırım Bölge Kadınlar Koğuşu*. İstanbul: İletişim Yayınları.

Yesayan, Z. (2006). Yeter! İçinde L. Ekmekçioğlu & M. Bilal (Eds.), *Bir adalet feryadı: Osmanlı'dan Türkiye'ye beş Ermeni feminist yazar (1862–1933)* (ss. 224–239). Aras Yayıncılık.

Hafta 5 // 11 Kasım 2025 15:00

Kesişimsellik ve Katmanlılık: Cinsiyet, cinsellik, etnisite, inancın ve diğerlerinin sınırlarını yerellikler arası düşünmek

Konuk Eğitmen: Nil Mutluer

Kimberly Crenshaw'un geliştirdiği kesişimsellik (intersectionality), ayrımcılık, ayrıcalık ve baskının sosyal ve politik kimlikler ve kategoriler arasındaki güç ilişkileriyle nasıl şekillendiğini ve içiçeliğini ortaya çıkaran bir kavram ve analitik yaklaşım. Kesişimsellik yaklaşımı bir grup veya kişinin birden çok kimlik ve kategorinin güç ilişkileri içindeki pozisyonu ile gündelik hayattan siyasete farklı alanlarda nasıl etkilenebileceğini gösterdiği için etkili ve önemli, ancak, yeterli değil. Zira, cinsiyet, cinsellik, etnisite, inanç ve benzeri aidiyetler modern/batı veya bulunduğu coğrafyanın güç merkezli bilgi anlayışı ve normuyla kategoriler olarak sınırlandırılırken, yerelliklerdeki aidiyetlerin anlamı, bilgi birikimi, güç dinamikleri çoğu zaman göz ardı ediliyor. İşte, bu noktada, dekolonyal teorinin birikiminden yola çıkan Ochy Curiel gibi düşünürler katmanlılık (imbrication) yaklaşımıyla bu eksikliği analize katmayı hedefliyor. Katmanlılık, hem egemen-yerel arasındaki tarihsel güç dengesizliği ve ilişkilerine odaklanıyor, hem de aynı zamanda bu güç dengesizliği içinde sosyal, politik aidiyet ve ilişkilerin dinamiklerine ve üretilen yerel bilgiye odaklanıyor. Seminer boyunca, kesişimsellik ve katmanlılık yaklaşımlarının birbirlerini dışlamaktan öte, alan açan kavramlar olduğuna odaklanırken, Türkiye'denin farklı yerelliklerindeki cinsiyet, cinsellik,

etnisite ve inanç dinamikleri Mutluer'in saha çalışmaları ve katılımcıların katılımıyla birlikte düşünülecek ve tartışılacak.

Mutluer, N. (2008). Türkiye'de Cinsiyet Hallerinin Sınırları: "Namussallaştırma". İçinde Cinsiyet Halleri: Türkiye'de Toplumsal Cinsiyetin Kesişim Sınırları (s. 14-30). İstanbul: Varlık Yayınları.

Özkazanç, A. (2018). Türkiye'de kadın hareketi ve kesişimsellik yaklaşımı: Kesişimsellik tartışması. İçinde N. Berber (Ed.), Duvarları yıkmak, köprüleri kurmak: Yeni küresel feminizmin yükselişi ve imkânları (ss. 24-37). İstanbul: Heinrich Böll Stiftung.

Öneri (İngilizce)

Mutluer, N. (2019). The intersectionality of gender, sexuality, and religion: novelties and continuities in Turkey during the AKP era. *Southeast European and Black Sea Studies*, 19(1), 99-118. <https://doi.org/10.1080/14683857.2019.1578049>

Nil Mutluer (10 Jul 2025): Decolonial encounters in Diyarbakır: imbricated subjectivities, gendered tactics, and everyday resistance, *Turkish Studies*, DOI: 10.1080/14683849.2025.2512245

Hafta 6 // 18 Kasım 2025 15:00

Yargı, Mahkeme Salonları ve Kuir Adalet

Konuk Eğitmen: Berkant Çağlar

Bu oturumda, mahkeme salonlarını sadece hukuki bir alan olarak değil, toplumsal normların, güç ilişkilerinin ve kimlik politikalarının işlediği mekanizmalar olarak ele alacağız. Yargı süreçlerinde, toplumsal cinsiyet ve cinsel yönelim üzerinden şekillenen deneyimlerin nasıl ele alındığı ve bu süreçlerin toplumsal olarak görünmez kılınan eşitsizlikleri nasıl pekiştirdiğini birlikte tartışacağız. Hukuk sistemlerinin normatif işleyişlerini, adaletin sınırlarını ve çelişkilerini incelerken, kuir adalet perspektiflerinin yargı süreçlerini ve mahkeme pratiklerini yeniden düşünmemize nasıl olanak sağladığını ele alacağız. Yargının tarihsel ve güncel bağlamlarda toplumsal cinsiyet, kimlik ve eşitsizliklerle nasıl ilişkili olduğunu, mahkeme salonlarının birer sosyal ve kültürel sahne olarak taşıdığı anlamları ve kuir adalet yaklaşımının ortaya koyduğu ihtimalleri birlikte keşfedeceğiz.

Yıldırım, U. R. (2022). LGBTİ+'ların hukuk gündemine (içeriden) bir bakış [Rapor]. Sosyal Politika, Cinsiyet Kimliği ve Cinsel Yönelim Çalışmaları Derneği (SpOD). https://cinsiyetesitligipolitikalari.org/cepd_folders/uploads/2023/03/lgbti-hukuk-dundemine-iceriden-bir-bakis-spod-2021-2022.pdf

Yıldırım, U. R. (2022). 2015'ten günümüze yasaklarla İstanbul LGBTİ+ Onur Yürüyüşü [Rapor]. Sosyal Politika, Cinsiyet Kimliği ve Cinsel Yönelim Çalışmaları Derneği (SPoD). <https://spod.org.tr/wp-content/uploads/2022/12/2015ten-Gunumuze-Yasaklarla-Istanbul-LGBTI-Onur-Yuruyusu.pdf>

Öneri (İngilizce):

Zengin, A. (2024). *Justice, Criminal Law, & Trans Femicides*. In *Violent Intimacies: The Trans Everyday and the Making of an Urban World* (s. 151-169). Duke University Press. <https://doi.org/10.1215/9781478027751-006>

Hafta 7 // 25 Kasım 2025 15:00

Normallığı Boşa Düşürmek: Queer ve Sakatlık Kuramı

Konuk Eğitimci: Sevcan Tiftik

Bu oturumda, toplumsal normların bedenler, kimlikler ve deneyimler üzerindeki etkilerini queer ve sakatlık kuramları üzerinden ele alacağız. "Normal" kabul edilen ölçütlerin nasıl üretildiğini, kimin için geçerli olduğunu ve hangi güç ilişkilerini pekiştirdiğini tartışacağız. Queer ve sakatlık perspektifleri, toplum ve kurumlar tarafından ötekileştirilmiş bedenlerin ve kimliklerin görünürlüğünü, deneyimlerini ve direniş biçimlerini anlamamıza yardımcı olacak. Ayrıca, queer ve sakatlık çalışmalarının kesişim noktalarını, ittifak oluşturdıkları alanları ve birbirinden ayrıştıkları, tartışma yaratan meseleleri birlikte düşüneceğiz. Beden ve kimlik deneyimlerinin karmaşıklığı ve çeşitliliği üzerinde durarak, normallik anlayışını boşa düşüren farklı perspektifleri keşfedeceğiz.

McRuer, R. (2011). "Zorunlu Sağlam Bedenlilik ve Queer/Sakat Varoluş". Sakatlık Çalışmaları: Sosyal Bilimlerden Bakmak. der. Dikmen Bezmez, Sibel Yardımcı, Yıldırım Şentürk. İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları. s. 549- 564.

Hafta 8 // 2 Aralık 2025 15:00

Cinsiyet ve Müze

Konuk Eğitimci: Derya Bayraktaroğlu

Bu oturumda, çağdaş sanat müzelerinin temsil politikalarını cinsiyet eşitsizliği bağlamında feminist bir perspektifle tartışacağız. Yapısal ve ölçülebilir eşitsizliklerin yanı sıra gösterim teknolojilerinden, koleksiyonlara, küratoryal faaliyet ve sponsorluk düzeneklerine, sanat kurumlarının normları nasıl yeniden ürettiğini tartışacağız. Cinsiyet ve cinsel yönelim temelli ayrımcılığı görünür kılan, sanatın bu konuda eleştirel müdahale ve çözüm üretme kapasitesini genişleten yapıtlar arasında gezineceğiz. Alternatif müzecilik pratikleri üzerine konuşacağız.

Akkent, M. (2021). *Kadın, Müze ve Feminist Pedagoji*. Feminist Tahayyül. 2(1): 148-167.

http://www.feministtahayyul.com/wp-content/uploads/2021/02/ft3_10.pdf [Erişim tarihi: 18 Eylül 2025]

Between the Door and the Street, Suzanne Lacy. 10-20 Ekim 2013. Katılımcı Performans ve Forum. Yerleştirme görüntüsü. Creative Time ve Elizabeth A. Sackler Center for Feminist Art işbirliğinde gerçekleştirildi.

https://www.brooklynmuseum.org/exhibitions/suzanne_lacy [Erişim tarihi: 18 Eylül 2025]

Steyerl, H. (2009). *Eleştiri Kurumu*. Çev. Ayşe Boren. e-Skop. İçinde *Gerald Raunig ve Gene Ray (Der.) Art and Contemporary Critical Practice: Reinventing Institutional Critique*, Londra: MayFly, 2009.

<https://www.e-skop.com/skopbulten/elestiri-kurumu/2961> [Erişim tarihi: 18 Eylül 2025]

Türk Kadın Sanatçıların Geleceği, Guerilla Girls, 2006. Dijital baskı, 245 x 375 cm.

İstanbul Modern Sanat Müzesi Koleksiyonu izniyle.

<https://www.istanbulmodern.org/koleksiyon/turk-kadin-sanatcilarin-gelecegi> [Erişim tarihi: 18 Eylül 2025]

Hafta 9 // 9 Aralık 2025: Berlin 17:00, Tr: 19:00, S.Cruz 8:00

Türkiye’de Lubunya Feminist Belgeselcilik

Konuk Eğitmen: Lulu Özban

Bu oturumda, Türkiye’de transfeminizm çerçevesinde ortaya çıkan sanatsal üretimlere odaklanacağız. *Beyaz Atlı Prens Boşuna Gelme*, Türkiye’deki eşcinsel ve biseksüel kadınların toplum içindeki temsilini konu alıyor. *Voltrans*, Türkiye’de ayrımcı toplumsal cinsiyet politikalarına karşı duran trans*(feminist) aktivistlerin kurduğu Voltrans İnisiyatifi’nin yolculuğunu anlatıyor. *Diren Ayol* ise 2013 Gezi Parkı protestoları ve sonrasında Onur Yürüyüşü sırasında İstanbul’da yaşanan dönüşüm anına ve günümüz Türkiye siyasetinde umut, mizah ve dayanışma rüzgarına tanıklık ediyor. Bu örnekler üzerinden, transfeminist dayanışmanın Türkiye’deki örgütlenme tarihine odaklanacak, hareketin farklı dönemlerde nasıl şekillendiğini ve hangi ittifak ile tartışma alanlarını ortaya çıkardığını keşfedeceğiz.

Aligül&Gülkan (2012) “Transfeminizm” *Amargi Feminist Tartışmaları*. Amargi Press. İstanbul.

Koyama, E. (2011). *Transfeminist manifesto* (A. Aligül Arıkan, Çev.). Transgender Güzeldir. Kolektif. İstanbul.

Filmler:

Atasay, A., Aybastı, İ., & Deniz, Z. (Yön.). (2009). *Beyaz atlı prens boşuna gelme* [Belgesel]. Türkiye: Lambdaistanbul LGBTT Dayanışma Derneği. <https://www.youtube.com/watch?v=qMVJISdsQo>

Dutlu, P. U., & Özgüner, Ö. (Yön.). (2014). *Voltrans* [Belgesel].

Buşki, R. (Yön.). (2016). *#direnayol* [Belgesel]. Türkiye: Kanka Productions.

Hafta 10 // 16 Aralık 2025 15:00

Diasporada Feminist Dayanışma ve Limitleri

Konuk Eğitmen: Sevil Çakır

2010’larla birlikte Türkiye’den yurtdışına göçün hızlı artışının bir sonucu olarak kadınlar gittikleri yerlerde dayanışma ve örgütlenme imkanları aramaya başladı. Kendilerinden önce, birlikte ya da sonra gelenlerle bir arada hareket etmenin, direnme ve dayanışmanın yollarını arayanların sayısı az değil(di). Bu arayışta hem ortak ihtiyaçlar, hem de ortak tehditler rol oynuyor diyebiliriz, ama neyin ihtiyaç neyin tehdit olduğu konusundaki anlayış farklılıkları, ve tabii ki kesişimsel farklar, “kız kardeşliği”ne dayanan ve kapsayıcı olmayan bir feminizmin diasporada da ne dayanışmaya ne de birlikte direnmeye yetmediğini hatırlatıyor. Her şeye rağmen hem dijital alanda hem de sokaklarda kadınların birlikte hareket etmenin yollarını aramaya ve bulmaya nasıl devam ettiğini örneklerle tartışacağız.

Artan, Elif Çiğdem (2021, 2 Kasım). "Benim burada çok güzel zamanım geçiyor" Göçmen Kadın Dayanışma Ağları & Kent Politikaları. Erişim adresi: <https://tr.boell.org/tr/2021/11/02/benim-burada-cok-guzel-zamanim-geciyor-gocmen-kadin-dayanisma-aglari-kent-politikalari>

Dedeoğlu, S., & Gökmen, Ç. E. (2020). Göç teorileri, göçmen emeği ve entegrasyon: Kadınların yeri. İçinde K. Biehl & D. Danış (Eds.), *Toplumsal cinsiyet perspektifinden Türkiye’de göç araştırmaları* (ss. 18–37). İstanbul: Sabancı Üniversitesi Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Çalışmaları Mükemmeliyet Merkezi ve Göç Araştırmaları Derneği.

Demishevich Michelle (2019, 22 Mayıs.). *Puduhepa Kadın İnisiyatifi*. taz.de. Erişim adresi: <https://taz.de/Puduhepa-Kadn-nisiyatifi/!5597417>

PangeaKolektif. (2025, 8 Mart). *Göç yolunda kadın olmak: "Birlikte daha güçlüyüz."* Erişim adresi: <https://pangeakolektif.org/haberler/goc-yolunda-kadin-olmak-birlikte-daha-qucluyuz>

Baldemir, R. (2025, 11 Mart). *Feminist mücadele ve mülteci kadınlar*. Gaste Avrupa. Erişim adresi: <https://gasteavrupa.org/2025/03/11/feminist-mucadele-ve-multeci-kadinlar-rabia-baldemir>

Hafta 11 // 13 Ocak 2026

Farmakopornografik Dönemde Cinsiyet Mikropolitikası

Konuk Eğitmen: Gökçe Yiğitel

Çağdaş kapitalizmde cinsiyet ve cinsellik, ilaç endüstrisi (hormonlar, doğum kontrol hapları, psikotropolar), pornografi ve medya ağlarının kesişiminde, hem moleküler hem de duygulanımsal düzeyde, denetleme ve düzenlenmeye tabiidir. Buna karşın feminist, siyah, queer ve trans kültürler içinde gelişen kolektif deneyimler, bedensel pratikler, yaşam biçimleri ve birlikte var olma halleri normalleştirilmeye direnen politik eylem ve toplumsal dönüşüm olasılıkları barındırır. Bu oturumda, Paul B. Preciado’nun "farmakopornografik çağ" olarak tanımladığı günümüzde cinsiyetin mikro düzeyde nasıl üretildiğini ve dönüştürülebileceğini inceleyeceğiz. Deney ve performans aracılığıyla normalleştirilmenin ötesine geçip cinsiyeti yeniden programlamanın yollarını araştıracağız.

Preciado, P. B. (2024). Farmakopornografik dönemde cinsiyet mikropolitikası: Deney, istemli zehirlenme, mutasyon. İçinde G. Yiğitel (Çev.), *Testo Canki: Farmakopornografik çağda seks, uyuşturucular ve biyopolitika* (ss. 243–310). Nota Bene Yayınları.

Hafta 12 -14 // 20 Ocak 2026, 27 Ocak 2026, 3 Şubat 2026

Sunumlar

Katılımcıların çalıştıkları konular üzerine yapacakları kısa sunumları dinleyip, tartışacağız.